

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)

МАТЕРІАЛИ
V Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

31 березня – 2 квітня 2021 року

Том 1

ХАРКІВ
2021

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

ISBN 978-617-7886-20-3

Редакційна колегія:

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Твердохліб Т. С. – д-р пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лазарєва О. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дейниченко Г. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(протокол №2 від 10.03.2021 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Мітра», 2021. Т.1. 313 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Видано за рахунок авторів.

ISBN 978-617-7886-20-3

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2021

Машкіна Л. А.	
Інноваційні технології у закладах вищої освіти: сучасний вимір	213
Мельникова О. В., Гвоздій С. П.	
Використання інтерактивних технологій на уроках основ здоров'я	216
Невельська-Гордєєва О. П.	
Педагогічні аспекти тестування загальних навчально-правничих компетентностей	219
Попова О. В., Дейниченко Г. В., Жуков В. П.	
Технологія оцінювання рівня інноваційності закладу загальної середньої освіти	223
Прусак Ю. В., Прусак О. Р.	
Особливості застосування інформаційних технологій у підготовці майбутніх дизайнерів	226
Рогульська О. О.	
Підвищення мотивації майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності на заняттях з англійської мови	230
Сівковська Г.О.	
Індивідуальна освітня траєкторія розвитку молодших школярів	234
Ткачов С. І., Ткачов А. С.	
«Студентське портфоліо» як засіб підвищення рівня навчальної мотивації студентів	237
Трухан Г. В.	
Інновації в педагогічній освіті Норвегії: інтеграція науки та практики	241
Тютюнник В. В., Савченко В. В., Васильєва С. О.	
Проблема впровадження інноваційних технологій в освіті	244
Харківська А. А.	
Розвиток полікультурної освіти – сучасний тренд педагогіки	247
Штефан Л. В.	
Інтелект-карти як основа діяльності в сучасному інформаційному просторі	250
Юровчик В. Г.	
Використання інноваційних технологій на уроках географії	254
Юрченко В. В.	
Сучасні технології навчання іноземної мови: поняття, різновиди, ефекти застосування	257
Секція V	
Актуальні проблеми освіти дорослих	261
Бойчук Ю. Д., Боярська-Хоменко А. В.	
Професійне навчання дорослих у корпоративних університетах США	261
Бохонкова Ю. О., Савельєва Є. О.	
Організаційно-психологічні умови формування психологічної готовності керівників банківських установ до управління персоналом	265

ТЕХНОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ІННОВАЦІЙНОСТІ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Попова О. В.

доктор педагогічних наук, професор
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Дейниченко Г. В.

кандидат педагогічних наук, доцент
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Жуков В. П.

доктор філософії
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті розкриваються технологічні аспекти проблеми оцінювання рівня інноваційності закладу загальної середньої освіти. Розкрито суть інноваційного потенціалу закладу освіти. Презентовано критерії та показники інноваційності освітнього закладу. Визначено умови успішного впровадження педагогічних інновацій в освітню практику.

Ключові слова: *заклад загальної середньої освіти, педагогічна інновація, інноваційність, інноваційний потенціал, критерій, показник, оцінювання.*

The article reveals the technological aspects of the problem of assessing the level of innovation of general secondary education institution. The essence of the innovative potential of the educational institution is revealed. The criteria and indicators of innovations of the educational institution are presented. The conditions for successful implementation of pedagogical innovations in educational practice are determined.

Key words: *general secondary education institution, pedagogical innovation, innovation, innovation potential, criterion, indicator, assessment.*

Однією з найскладніших проблем сучасної педагогічної науки є оцінювання рівня інноваційності закладу загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), для яких характерні впровадження різних видів нововведень, інноваційне перетворення окремих ланок освітнього середовища або його інноватизація в цілому. В останньому випадку можна говорити про педагогічні інновації глобального характеру.

Ураховуючи позицію О. Киричука [1, с. 3], який стверджує, що педагогічна система закладу освіти потребує двоякого розгляду: у статичній – в її предметній площині, та в динамічній – у площині її функціонування та розвитку, тобто виникнення, становлення, еволюціонування, руйнування, перетворення, занепаду), дійшли висновку, що оцінювання інноваційності ЗЗСО як складної динамічної педагогічної системи вимагає інтегративної оцінки на трьох рівнях – «предметному» (компонентно-структурному), функціональному (зовнішньому і внутрішньому) та історичному (на рівні генетичного і прогностичного аналізу).

Тож важливим для розв'язання зазначеної проблеми є положення щодо комплексного використання структурного та функціонального аналізу для визначення інноваційності ЗЗСО.

Структурний аналіз дозволяє: 1) виявити закономірності взаємозв'язків основних компонентів педагогічної системи ЗЗСО, які надають їй цілісності й таким чином сприяють появі деяких нових властивостей складників освітнього середовища; 2) визначити ступінь глибини і повноти інновацій, що вводяться в педагогічну систему ЗЗСО; 3) порівняти педагогічну систему даного закладу освіти з іншими з метою виявлення її ізоморфізму або гомоморфізму [1, с. 4-5].

Здійснення функціонального аналізу інноваційності педагогічної системи закладу освіти дає можливість установити його взаємовплив і взаємозв'язок з іншими соціальними інститутами, ступінь адаптивності ЗЗСО до соціальних умов та соціального замовлення, до особистості учнів з їхніми індивідуальними особливостями тощо.

Розробляючи показники і критерії інноваційності ЗЗСО, ми враховували його вертикальну структуру, яка складається з таких елементів, як: 1) мета, без чого педагогічна система закладу освіти функціонувати не може; 2) завдання, через які можливе досягнення мети; 3) засоби вирішення завдань; 4) умови, за яких певний засіб може дати позитивний ефект; 5) результат функціонування закладу освіти.

Для правильної й цілісної інтерпретації функціонування ЗЗСО як інноваційної педагогічної системи вважаємо за доцільне введення такого поняття, як «інноваційний потенціал» закладу освіти. Суть означеного поняття визначаємо як здатність ЗЗСО створювати, сприймати, реалізовувати нововведення. Виходячи з такого розуміння зазначеного поняття, вважаємо, що саме така характеристика обумовлює швидкість, результативність, особливості впровадження інновацій в освітню практику ЗЗСО.

На основі вивчення наукової літератури з досліджуваної проблеми, а також власного педагогічного досвіду нами були виокремлені *критерії інноваційності* педагогічної системи ЗЗСО, а саме: ресурсний, особистісний, соціокультурний та організаційний [2; 3].

Ресурсний критерій визначається за такими показниками:

- 1) просторові можливості для розгортання інноваційних процесів (наявність необхідних приміщень, особливості пришкольної території тощо);
- 2) інвентарна оснащеність (культурне, спортивне, інформаційне, трудове, навчальне обладнання);
- 3) фінансові ресурси (грошові кошти, які школа може використати для інноваційного розвитку).

Особистісний критерій передбачає врахування таких параметрів:

1) особливості педагогічного колективу (професійна спрямованість учителів на інноваційну діяльність; творчий потенціал авторитетних у колективі педагогів; професійно-демографічні характеристики педагогічного колективу (розподіл за віком, статтю, педагогічним стажем); узгодженість у колективі інтересів різних учительських груп; наявність доброзичливого психологічного клімату);

- 2) особливості учнівського колективу (рівень навчальних досягнень

учнів (якість успішності); інтелектуальний і загальнокультурний розвиток учнів, участь їх у предметних олімпіадах, МАН, гуртках, секціях різноманітного характеру, громадській діяльності; сформованість комунікативних умінь; вихованість у поведінці; наявність в учнів потенційних та реалізованих здібностей; досвід творчої діяльності; участь у громадській діяльності);

3) особистісні характеристики керівників інноваційних проєктів у ЗЗСО (статус керівника-інноватора у посадовій ієрархії школи – директор, завуч, керівник кафедри, вчитель); спрямованість на інноваційну діяльність; підготовленість до управління інноваційними процесами; наявність інноваційного досвіду; організаторські здібності та вміння).

Соціокультурний критерій, який передбачає оцінювання інноваційності зовнішнього освітнього середовища ЗЗСО, визначається за такими показниками:

1) наявність в оточенні закладу освіти соціокультурних інститутів, громадських організацій, спортивних секцій тощо);

2) соціальний статус батьків, рівень їхньої культурний рівень та рівень освіченості, кількість неблагополучних сімей;

3) ставлення до нововведення значущих для ЗЗСО «суб'єктів освітнього середовища», передусім батьків і представників органів управління освітою.

Організаційний критерій містить такі показники:

1) особливості цілей, їх орієнтація на інноваційний розвиток ЗЗСО (інтелектуальний фон школи (предметні гуртки, факультативи, позакласні заходи пізнавального характеру, організація науково-дослідної роботи тощо);

2) специфіка оргструктури і комунікацій (внутрішніх і зовнішніх) закладу освіти;

3) особливості управління інноваційними процесами в ЗЗСО (структурність, проблемність, інформованість, креативність).

Визначені нами критерії та показники характеризують ступінь успішності впровадження в педагогічну систему ЗЗСО інновацій. При цьому слід урахувати пріоритетні освітні цілі й цінності:

– самореалізація і самовизначення зростаючої особистості на основі забезпечення необхідної теоретико-практичної підготовки учнів (базових ЗУН);

– різнобічний, гармонійний розвиток учня;

– соціальна зрілість та особистісна готовність випускника школи до життя в сучасному суспільстві (соціально-психологічна адаптація до життя);

– збереження здоров'я учнів.

З'ясування критеріїв та показників інноваційності ЗЗСО сприяло визначено умов ефективності впровадження педагогічних інновацій в освітню практику, а саме: *об'єктивних* (реалізація принципу гуманізму інноваційних процесів; наукова вірогідність та обґрунтованість нововведень; педагогічно цілеспрямована науково-методична робота регіональних органів управління зі школами; матеріально-фінансове забезпечення інноваційного процесу) та *суб'єктивних* (позивне ставлення суб'єктів педагогічного процесу до інновацій; професійні здібності вчителя до інноваційної діяльності та психолого-педагогічна підготовка педагога до її здійснення; готовність учнів і батьків до сприйняття нововведення) [2].

Отже, оцінювання результативності впровадження інновацій у практику ЗЗСО, його інноваційності вимагає: 1) аналізу на основі комплексу визначених критеріїв і відповідних показників всіх структурних компонентів педагогічної системи освітнього закладу; 2) визначення інноваційного потенціалу ЗЗСО; 3) з'ясування чинників, за рахунок яких одержуються позитивні (негативні) результати – за рахунок власного інноваційного потенціалу нововведення або за рахунок інших чинників.

Список використаних джерел

1. Киричук О. Принцип розбудови інноваційної педагогічної системи освітнього закладу. *Рідна школа*. 2000, № 10. С. 3-7.
2. Попова О. В., Пономарьова Г. Ф., Петриченко Л. О. Основи педагогічної інноватики : навч. посіб. Х., 2009. 192 с.
3. Popova E., Vasylieva S., Agarkova N. Innovative education processes at the beginning of the XXI century. *Wissenschaft für den modernen menschen. wirtschaft, management, tourismus, bildung, philosophie, gesetz*. Book 1. Part 1 / [team of authors: Halynska Y., Lvovich Y.E., Pishenina T.I., Preobrazhenskiy A.P., Shaporenko O.I., Stovpets O.V. and etc.]. Karlsruhe: NetAkhatAV, 2020. 181 p. P.116–125.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ

Прусак Ю. В.

кандидат технічних наук, старший викладач
Національний лісотехнічний університет України
м. Львів, Україна

Прусак О. Р.

викладач
Національний лісотехнічний університет України
м. Львів, Україна

В статті окреслено значення та особливості застосування інформаційних технологій у підготовці майбутніх дизайнерів. Розглянуто напрями застосування комп'ютерної техніки: освітній, інформаційно-комунікативний, професійний. Проаналізовано процес запровадження комп'ютерних технологій в освіті та окреслено перспективи їх застосування в освітньому процесі підготовки майбутніх дизайнерів.

Ключові слова: інформаційні технології, майбутні дизайнери, професійна підготовка, комп'ютерне проєктування і моделювання.

The article outlines the importance and features of the use of information technology in the training of future designers. The directions of application of computer equipment are considered: educational, information-communicative, professional. The process of introduction of computer technologies in education is analyzed and the prospects of their application in the educational process of training future designers.